

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 19

София, сръда, 7 декември

1927 г.

20. заседание

Вторник, 6 декември 1927 година.

(Открито отъ подпредседателя А. Христовъ, въ 16 ч. 30 м.)

Председателствуващъ А. Христовъ: (Звъни) Понеже има нуждното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитъ народни представители: Николай Алексиевъ, Хафузъ Садъкъ Алиевъ, Ставри Андреевъ, Стефанъ Бояджиевъ, Никола Бурмовъ, Хюсеинъ х. Галибовъ, Стойчо Георгиевъ, Мехмедали Герай, Димитъръ Грънчаровъ, Георги Данаиловъ, Добри Димитровъ, Георги Драгчевъ, д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ, Георги Енчевъ, Димитъръ Ивановъ II, Георги Казанаклиевъ, Трифунъ Капитановъ, Колю Кожаклиевъ, Величко Кознички, Иванъ Куртевъ, Кънчо Кънчевъ, Теодоси Кънчевъ, Коста Лулчевъ, Михаилъ Маджаровъ, Александъръ Малиновъ, Добри Даневъ Манасиевъ, Димитъръ Мангъровъ, Тончо Мечкарски, Петъръ Миновъ, Василъ Митевъ, Добри Митевъ, Димитъръ Мишайковъ, Миланъ Момчиловъ, Кара-Али Мустафовъ, Владимиръ Начевъ, Александъръ Неновъ, Георги Нешковъ, д-ръ Борисъ Николовъ, д-ръ Владимиръ Руменовъ, Никола Сапунджиевъ, Пандо Сидовъ, Никола Стамболиевъ, Христо Стояновъ, д-ръ Владимиръ Такевъ, Петъръ Щуцумановъ, Георги Чернооковъ, д-ръ Никола Чирпанлиевъ, Теню Янгъзовъ и Димитъръ Яневъ)

Съобщавамъ, че бюрото на Събранието е разрешило отпущкъ на следнитъ народни представители:

На г. Коста Лулчевъ — 4 дни;
На г. Хюсеинъ х. Галибовъ — 3 дни;
На г. Христо Баевъ — 4 дни;
На г. Христо Стояновъ — 2 дни;
На г. Димитъръ Грънчаровъ — 2 дни;
На г. Ради Василевъ — 3 дни;
На г. Кара-Али Мустафовъ — 3 дни;
На г. д-ръ Цвѣтанъ Дяковъ — 2 дни;
На г. Георги Юртовъ — 3 дни;
На г. Милю Милевъ — 2 дни;
На г. Колю Кожаклиевъ — 4 дни и
На г. Теодоси Кънчевъ — 1 день.

Съобщавамъ на г. г. народнитъ представители, че е постъпило питане отъ дупнишкия народенъ представителъ г. Сотиръ Яневъ до г. министра на земледѣлието и държавнитъ имоти относно тежкитъ условия на договора, който Българската земледѣлска банка е сключила съ дружество „Тютюнъ“ за кредитирането на тютюневитъ кооперации и пр.

Това питане ще се изпрати на респективния министъръ, за да отговори.

Постъпили сж:

Отъ Министерството на финанситъ — предложение за запрещаване износа на меласата. (Вж. прил. Т. I, № 17)

Отъ Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти — предложение за одобрение XX-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му отъ 31 октомври 1927 г., протоколъ № 23, относно продажбата на доставения земледѣлски инвентаръ отъ Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти съ сръдства отъ § 11 на бюджета на фонда „Културни мѣроприятия“. (Вж. прил. Т. I, № 18)

Отъ Министерството над търговията, промишлеността и труда — предложение за приемане на държавна служба унгарскитъ подданици Бодроги Ференчъ и Кечкешъ Лайошъ. (Вж. прил. Т. I, № 19)

Ще ви се раздадатъ.

Пристъпваме къмъ първата точка отъ дневния редъ: **първо четене законопроекта за одобряване договора за създаване на Българска ипотекарна банка — продължение разискванията.**

Има думата г. министъръ-председателтъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Въпросътъ за ипотечния кредитъ, свързанъ съ учредяването на ипотекарна банка у насъ, ни занима презъ последнитъ три заседания. Досежно законопроекта за организацията на ипотечния кредитъ, който урежда модерно, съвременно въпроса за този кредитъ, Народното събрание бѣше единодушно за приемането му.

Досежно реализирането на тѣзи наши пожелания, щото страната ни да се снабди съ ипотеченъ кредитъ, което нѣщо е свързано съ създаването на една ипотекарна банка. Станаха разискванията по предложението отъ страна на правителството договоръ за тази целъ. Тѣзи разисквания, ще си позволя да ги нарека разнообразни, не сж нови у насъ, толкозъ повечко, че мнозина, които взематъ думата по тѣзи въпроси, не особено добре сж запознати съ тѣхъ — това отъ една страна, а отъ друга страна мнозина сж подъ изкушението да бѣдатъ приятни на незнанието, на неразбирането и отъ тамъ да смѣтатъ, че се създава нѣкаква платформа по въпроситъ, които трѣбвало би да не се разглеждатъ отъ тая гледна точка.

Щомъ сме съгласни, че трѣбва да създадемъ условия, за да може нашата страна да се снабдява и съ ипотеченъ кредитъ, който ние не можемъ да намѣримъ у насъ, а трѣбва да го търсимъ въ чужбина, тогава се явява въпросътъ: каква организация трѣбва да дадемъ на съответното учреждение?

По нашитъ традиции, отговорътъ би билъ непременно: държавна банка съ държавенъ капиталъ. И наистина, има какво да се каже въ полза на такава една банка съ държавенъ капиталъ. Защото не е отъ значение капиталътъ, който ще се внесе за учредяването на тази банка — той може да бѣде и 5.000.000 л. златни, може да бѣде и 10.000.000 л. златни. Въ каквото и затруднено положение да се намираме, въ тоя размѣръ, все държавата ни би могла — априорно разсѣждавано — да намѣри тия сръдства, па дори, азъ бихъ казалъ, и действително може да ги намѣри въ днешнитъ времена, подчертавамъ, въ днешнитъ времена, когато на всички държави — дълженъ съмъ да направя тази констатация — кредитътъ е подобитъ. Защо? Всеки единъ отъ васъ ще съумѣе да отговори. Коя ли държава освенъ неутралнитъ — а по-голѣмата частъ отъ държавитъ взеха участие въ войнитъ — остана вѣрна на задълженията си къмъ своитъ кредитори? Вземете напр. кредитния билетъ, банкнотата, която отъ каквато и емисионна банка да се издава — акционерна съ националенъ капиталъ или държавна съ държавенъ капиталъ — все видѣ цената си невмѣрно подобита, а нѣкъде дори

съвсем унищожена. Така бѣ случаятъ въ свръзка съ подбиването цената на размѣнната монета и съ всички други кредити, макаръ навсѣкѣде почти да съзнаха нуждата и да правѣха едно различие при преоценката на задълженията между кредити, давани срещу ипотека, между кредити, давани срещу текущи смѣтки, безъ ипотека, между всевъзможни краткосрочни заеми и пр. И тази преоценка се охарактеризира съ това, че навсѣкѣде, дѣто се преоценяваха вземанията на кредиторитѣ срещу ипотека, даде се едно първенство не само по отношение правото на длъжника, но и по отношение на монетата. Каза се, че длъжникътъ не ще може да се издължи непремѣнно съ книженъ левъ срещу златенъ левъ. За щастие, въ нашата държава това не стана. За щастие на кого? За щастие на длъжниците. Но въ другитѣ държави това стана. Напр., въ Германия онѣзи, които имаха да взематъ отъ държавата прѣко, взеха това, което можеше да струва марката, а онѣзи, които имаха да взематъ срещу ипотека, взеха проценти въ злато. А това имаше защо така да стане.

Та, казвамъ, въпрѣки тѣзи разграничения, все пакъ кредитътъ на държавата изобщо се подби. А особено той е подбитъ за насъ, макаръ ние да сме една отъ рѣдкитѣ държави, която плаща своитѣ задължения, както знаете, въ часть отъ злато, и съ течение на времето тѣзи задължения да ги изплатимъ въ пълната равностойностъ на златото. Но ние не се ползуваме съ този кредитъ, защото сме малки, защото нѣмаме стопански и търговски връзки съ капиталистическитѣ страни, които даватъ паритѣ, и защото сме отдалечени отъ тѣхъ. И въ особености е важно днесъ това обстоятелство, че ние сме отдалечени, като се има предъ видъ, че капиталитѣ днесъ въ Европа идватъ отъ Америка. А американцитѣ не си задаватъ особенъ трудъ да станатъ пласментътъ и, разбира се, за тѣхнитѣ пѣкъ довърители, за подписчицитѣ на тѣхнитѣ облигации и т. н. искатъ да иматъ налице нѣщо, което отъ пръвъ погледъ се хвърля на очи като здраво, като сигурно.

Вследствие на всичко това, г. г. народни представители, ние, макаръ привърженици на идеята за държавна ипотечна банка съ държавенъ капиталъ, намѣрихме, че ще бѣде безрезультатна една ипотечна банка съ държавенъ капиталъ — безрезультатна затова, защото ние чакаме резултатитѣ ѝ не отъ капитала, който ще се внесе, а отъ онази машинария, отъ онова умение, което такава едно банково учреждение ще съумѣе да нагласи, за да може да докара чуждитѣ капитали отдалеч, споредъ нуждитѣ на нашата страна, която, безспорно, ще залага имотитѣ си.

Тогазъ, поради тия съображения, човѣкъ би рекълъ, че най-правото е да направимъ една чисто и просто акционерна ипотечна банка съ чуждъ капиталъ. Е, добре, ние привърженицитѣ на принципа за държавна банка съ държавенъ капиталъ отхвърлихме това и избрахме срѣденъ пѣтъ, а именно банката да се създаде съ съучастието на голѣми, познати въ свѣта банкерски кѣщи, но едновременно и съ участието на самата държава.

И заради това ипотечната банка, която ще се създаде, ще има капиталъ отъ 10.000.000 франка златни, който капиталъ ще се раздѣли по начинъ такъвъ, щото 40% — или 4.000.000 отъ 10-тѣ милиона — ще може да се запишатъ и да се внесатъ отъ българската държава. Изричниятъ текстъ на чл. 7 казва, че българското правителство е, което има правото отъ тѣзи 20.000 акции по 500 л. златни всѣка една да откупи 8-тѣ хиляди, а отпосле има право — дадено съ едно обяснение — тѣзи 8.000 акции да ги разпредѣли така: 2.000 на Земледѣлската банка, 2.000 на Централната кооперативна банка, 2.000 на застрахователнитѣ дружества и другитѣ 2.000 оставатъ на държавата. Такова е положението.

При това, запазено е правото на държавата, следъ осемъ години, ако тя види, че има интересъ, че има смѣтка, да превърне цѣлия капиталъ въ държавенъ, да откупи останалитѣ 12.000 акции, и то какъ? — като плати реалната имъ стойностъ. Реалната стойностъ на една акция известно е каква е — то е внесеното като капиталъ плюсъ резервитѣ, които се образуватъ въ пола на самитѣ акции, което е пакъ часть отъ печалбитѣ. Кѣмъ тази реална стойностъ на акцинтѣ, по единъ приетъ обичай — обичамъ да вѣрвамъ, че ни единъ човѣкъ шо-годе запознатъ съ вземанията-даванията, нѣма да откаже, че за този случай не може да не се държи смѣтка, така е навсѣкѣде, не може иначе, инициаторитѣ всѣкога ще си задържатъ това право — ще имъ дадемъ едно обезщетение отъ 15% върху внесенния капиталъ — не върху реалната стойностъ, както ви описахъ преди малко, но само върху внесенния капиталъ. И това, разбира се, ще стане, ако българската държава следъ 8 го-

дини съобрази да види, дали има смисълъ това. Азъ съмъ убеденъ, че българската държава следъ 8 години ще има всички интересъ да плати тѣзи 15% отъ внесенния капиталъ и да стане пълненъ господаръ на банката. Тогава, при запазения още отъ сега принципъ, ще имаме и приложението на този принципъ, че банката ще бѣде държавна, съ държавенъ капиталъ.

Какво ще спечелимъ ние отъ туй, че въ продължение на 8 години допускаме тази смѣсена система на банката? Споредъ менъ, ще спечелимъ извънредно много. Преди всичко ние ще спечелимъ известността, усилията на ония, които ще участвуватъ въ нашата ипотечна банка. Тѣхната известностъ е отъ цена, г-да. Това сѣ първостепенни кѣщи въ свѣта. Кой е Лазаръ Бръдърсъ отъ Лондонъ и едновременно отъ Нью-Йоркъ и отъ Парижъ? Достатъчно е да ви кажа това, което стана за менъ известно въ 1924 г., бидейки въ Лондонъ и Парижъ, че той е единъ отъ ония, които въ критическитѣ моменти спасяваха стойността на французкия франкъ. Кой е Блеръ? Това е една всеобщо известна фирма, която има пласменти постоянно — четете това и по вестникитѣ — и въ Сърбия, и въ Гърция, и въ Румѣния, и въ Польша и пр. Това сѣ първостепенни емисионни кѣщи, г-да. Независимо отъ туй уговорено е още, макаръ въ договора да не е поменато, но въ статутитѣ и при учредяването на капитала това ще се изрази — заявявамъ ви го още сега — че едновременно съ тия две кѣщи ще взематъ участие първостепенни банки отъ Франция, отъ Польша, отъ Швейцария, отъ Белгия и отъ Холандия, защото искаме да има една финансова група, заинтересована въ тая банка, която да вдѣхва довѣрие на капиталиститѣ, за да внесатъ своитѣ пари.

Това за мене е отъ грамадно значение. И азъ се надѣвамъ, че нѣма да се мине много време, облигациитѣ, които ще издава тая банка, гаранциитѣ, които сѣ дадени за сигурността на службата по тѣзи облигации въ нашия законопроектъ за ипотечния кредитъ, ще привлѣкатъ капиталисти, които днесъ се задоволяватъ, даже днесъ, съ една лихва отъ 5—6%, а нѣкъде може би и отъ 4%. Азъ не искамъ да кажа, че веднага ще слѣземъ до тамъ, но сигуренъ съмъ, че чрезъ такава организация ние ще вѣрвимъ по този пѣтъ. И моето убеждение е, каквито и гаранции да се даватъ отъ страна на държавнитѣ заеми, винаги единъ разуменъ капиталистъ ще предпочете да даде паритѣ си срещу ипотечни облигации, отколкото срещу държавни облигации — обезателно. Така че тая печалба е отъ грамадно значение.

Какво ще ни струва това? Това ще ни струва нѣщо, безспорно — че ние даваме две категории привилегии. Единитѣ привилегии сѣ, за да гарантираме ипотечния кредитъ. Тѣ сѣ описани въ законопроекта за потечния кредитъ, който единодушно приехте. По тѣхъ нѣма да говоря. Другитѣ сѣ привилегии, права, изброени въ този законопроектъ-договоръ. Какви сѣ тѣ? Че ние казваме, въ продължение на 25 години нѣма да се основава друго дружество съ смѣтитѣ права и привилегии за същата целъ, при правото на държавата, следъ 8 години, по поменатитѣ отъ мене условия, да откупи изцѣло капитала и тя да стане господаръ.

Защото кой би се наелъ да учредява нѣщо, безъ да бѣде сигуренъ, че за известно време предприятието му ще трае? Защото въ началото всѣко предприятие е свързано съ разходи, а печалбитѣ започватъ да идватъ отпосле.

На второ мѣсто ние гарантираме, капиталътъ, който ще оѣде внесенъ, да има единъ дивидентъ отъ 7%. Тукъ единъ човѣкъ на търговския свѣтъ заяви, че ако е за 7%, то той съ готовностъ би далъ 9%. Това е така. Азъ не допускамъ по никой начинъ, че тая банка нѣма да има работа, за да не може нейниятъ капиталъ да има дивидентъ отъ 7%. А опитниятъ търговецъ, макаръ ѝ противникъ на договора, ви казва, че е готовъ да даде 9%, защото не се бои. Това е така. Но ние не даваме този процентъ, защото много отъ тѣзи привилегии сѣ предвидени, за да можемъ, давайки нѣщо, отъ което не ще пострадаме, да убедимъ хората въ сериозността на предприятието.

Споредъ нѣкои, които критикуваха тукъ законопроект-договоръ, ние даваме нѣщо повече, а именно, че това дружество, респективно онази часть отъ акционеритѣ, които се представяватъ отъ частнитѣ банки, следъ 5-годишния периодъ, за който ние гарантираме 7% дивидентъ, ще иматъ право да поискатъ ликвидацията на това дружество и въ такъвъ случай ние ще трѣбва да дотѣкнемъ дивидента отъ 7% за цѣлото време, ако не се е покрилъ отъ печалбитѣ, следователно, ще трѣбва въ такъвъ случай да заплатимъ стойността на внесеното срещу акции. Тукъ

се помисли, че това нѣщо е страшно. Ако е вѣрно първото, че смѣло биха дали 9%, вмѣсто 7%, може ли да става дума, че нѣма да бѣде вѣрно, второто, а именно, че ако би настѣпилъ такъвъ моментъ на ликвидация, това учреждение нѣма да има достатъчно сили щото неговитѣ акции да се покриятъ отъ капиталъ, който ще бѣде налице? Азъ не се наемамъ тази очевидна за мене истина да я доказвамъ, защото всѣко доказателство би намалило нейната истинностъ. Тази банка на петата година ще бѣде, безспорно, по-силна, отколкото на първата и на третата. Но, казватъ: защо давате такова обещание? Защото това е единъ обикновенъ редъ, отъ това никаква опасностъ не може да има.

Какви сѣ другитѣ привилегии? Другитѣ привилегии, г. г. народни представители, специално свързани съ договора, не се различаватъ отъ привилегиитѣ, които съществуватъ у насъ. Нѣма защо да ги изброявамъ, защото тѣ сѣ налице. Напр., правото на кредитора срещу ипотека на даденъ имотъ да не се прережда отъ никого, освенъ отъ дългъ къмъ държавата специално къмъ имота. Че това право ние го увѣковѣчаваме въ законопроекта за организация на ипотечния кредитъ, противъ който никой нищо нѣма. Това право, мисля, никой не може да го откаже. Който иска да има ипотеченъ кредитъ, трѣбва да знае, че срещу него трѣбва да даде гаранция. Такава гаранция би далъ, ако имотътъ, срещу който претендира да вземе заемъ, не бѣде гарантиранъ отъ другъ кредиторъ? Иначе никой нѣма да даде кредитъ. Но, г. г. народни представители, има такива истини, които тукъ така се замѣглиха, че да ги оборвамъ, то значи да пробивамъ отворени врата.

Досежно начина на събирането ние не даваме нищо повече, отколкото сме дали на Народната банка; ние даваме по-малко, отколкото сме дали днесъ на Земледѣлската банка, която има право да събира вземанията си по реда за събиране прѣжитѣ данъци. Това нѣщо го нѣма тукъ.

Сега да говоря ли и за другитѣ привилегии, за които нѣкои говориха, като тая, напр., че книгата на тая ипотечна банка, така учредена, ще иматъ значение като официални документи? Безспорно, че нейнитѣ книжа ще иматъ такова значение. Азъ не мога да разбера, въ какво ще се различава тя по своята организация и по контрола отъ страна на държавата, напр., отъ Земледѣлската банка.

По обикновеному тукъ се подхвърлиха нѣкои съмнения. На първо мѣсто казваше се, че участието и на застрахователнитѣ дружества въ капитала отъ 40%, едни отъ които сѣ чисто български дружества, а пъкъ други не били чисто български, създавало нѣкаква опасностъ. Това е да се замѣглява истината.

Г. г. народни представители! Азъ ви казахъ, че държавата е, която ще разпорежда съ тѣзи две хиляди акции, които ще се даватъ на застрахователнитѣ дружества. Кому ще ги даде държавата, това е нейно право. Но каква разлика ще има, напр., ако държавата даде тѣзи пари на едно българско дружество, за което и въ тази минута можемъ да кажемъ, че акционеритѣ му сѣ до единъ българини, или на едно друго дружество, което, макаръ и създадено съ пари на чужденци, макаръ и да се притежава отъ акционери чужденци, е тоже българско, споредъ законитѣ? Какво значение ще има тази разлика досежно онзи страхъ, който тукъ се проявява? Абсолютно никакво. И кѣде е гаранцията, че чисто българското дружество, като акционерно, нѣма да си продаде акциитѣ нѣкой денъ на нѣкое друго дружество? Или обратното?

Действително, има една уговорка, че 8-тѣ хиляди акции не могатъ да се продаватъ на борсата. Това е отъ значение. Но най-важното не е въ факта, че нѣкой притежава отъ тия акции, които съставляватъ 40-тѣ на сто отъ основния капиталъ на банката; важното е, каква роля той ще има въ управлението. Прочетете текста на договора и вие ще видите, че изборътъ за членове на управителния съветъ става по две листа. По едната листа ще се избиратъ шестъ администратори отъ носителитѣ на акции съ чуждестраненъ капиталъ, между които може да има, и сигуренъ съмъ, че ще има и български носители, отъ което положението нѣма да се измѣни. По другата листа пъкъ ще се избиратъ трима администратори отъ носителитѣ на 8-тѣ хиляди акции отъ 40-тѣ на сто, между които 2.000 акции има държавата, 2.000 Земледѣлската банка и 2.000 Кооперативната банка — значи държавата има всичко 6.000 акции — а само 2.000 акции иматъ застрахователнитѣ дружества. Че онзи, който има 6, спрямо онзи, който има 2, ще го остави ли той да командува положението? Държавата е, която ще командува положението. Значи, тия тримата членове на управителния съветъ обязательно ще бж-

дать не само българини, но, сигуренъ съмъ, ще бѣдатъ лица, въ които държавата ще има пълна вѣра, че тѣ ще защитаватъ интереситѣ ѝ въ тая банка като българини.

Остава четвъртиятъ членъ. Той се назначава отъ правителството и е председателъ на съвета. Единъ измежду тримата пъкъ, който ще се избира отъ българската група, значи, отъ държавата, ще бѣде подпредседателъ на съвета и ще замѣства председателя.

Тукъ се повдигна единъ още по-чудноватъ въпросъ. Казвало се било, че двамата отъ тѣзи четирима души, а именно председателятъ и подпредседателятъ, ще бѣдатъ български подданици, а другитѣ двама — понеже не се казва какви щѣ бѣдатъ — щѣли да бѣдатъ чужденци! Г-да! Има ли нужда да оборвамъ това? Защо се споменава за подданство само на двамата? Защото тѣ се назначаватъ на постове, като председателъ и подпредседателъ. Този е смисълътъ на текста, а не че другитѣ двама ще бѣдатъ чужденци.

Така учредената банка ще има и единъ контроленъ съветъ. За този контроленъ съветъ българската група, държавата, ще избира единъ и насрещната страна ще избира двама. Плюсъ това, българската държавна ще има и единъ делегатъ, който ще се назначава отъ министра на финанситѣ.

Но нѣкои забелязаха, че така учредената банка може да претърпи нѣкакви промѣни, защото, напр., може да стане нужда да се увеличи капиталътъ ѝ.

Това увеличение може да стане съгласно постановлението както на договора-законъ, така сѣщо и на самия законъ за организацията на ипотечния кредитъ, дето се казва, че банката ще може да издава заложни облигации най-много въ двайсеторенъ размѣръ отъ своя основенъ капиталъ. Ако бѣде внесенъ цѣлиятъ капиталъ отъ 10.000.000 златни франка и банката издаде облигации за 200.000.000, то, ако иска да издаде още, тя трѣбва обязательно да увеличи своя капиталъ. Е добре, опредѣлено е въ договора, какъ става увеличението на основния капиталъ. Най-важното тукъ е, че безъ съгласието на правителството не може да стане никакво увеличение на капитала. Въ договора се казва още, че може да се внася капиталъ и въ натура. Нѣкои смѣтнаха, че това постановление или е излишно или, като не е излишно, е нѣщо страшно. Въ сѣщностъ нито е излишно, нито е страшно. Не е излишно затуй, защото трѣбваше да се упомене, че увеличението на капитала трѣбва да става съ съгласието на правителството и че внасянето на капиталъ въ натура може да стане само съ съгласието на министра на финанситѣ. А че нѣма нищо страшно въ това, се вижда отъ факта, че, макаръ търговскиятъ законъ да говори, че само при учредяването на акционерно дружество може да се приематъ и апорти — т. е. при създаването на едно дружество може нѣкой да дойде съ единъ имотъ, който да се оцени въ пари и да се върне въ акции — въ практиката у насъ, тъй като нѣма запрещение, е прието и при увеличаването на капитала да се допускатъ такива апорти. Именно, за да се отстрани една такава възможностъ безъ знанието, безъ съгласието на министра на финанситѣ, упоменато е това нѣщо. Това постановление нито е страшно, нито е излишно.

Г-да! Много се разиска досежно операциитѣ, които има да извършва тая банка. Е добре, нѣкои отъ господата се спрѣха на пунктъ 9 отъ чл. 13, който дава право на ипотечната банка „да проучва, склучва и реализира всѣкакви финансови операции, свързани съ строежа и изобщи съ работи производителни и отъ публиченъ интересъ било прѣко, било съ участие, било срещу комисiona“. Това за мене не представлява нищо страшно, като се има предъ видъ че „тѣзи операции“ — по-нататъкъ въ сѣщия пунктъ е казано — „не могатъ да се извършватъ съ произведенето на заложнитѣ или общински облигации. Тѣ не биха могли да погълнатъ повече отъ 50% отъ внесенния капиталъ и свободнитѣ резерви“. Това е една минимална сума, която тѣ биха могли да турятъ въ разположение, за да се занимаватъ съ тѣзи операции. Азъ се питамъ: пакостно ли ще бѣде за нашата държава, ако едно такова учреждение, въ което държавата участвува съ свой капиталъ, участвува и въ управителния съветъ, дето нищо сериозно не може да се извърши безъ разрешението на министра на финанситѣ, има право съ 50% отъ внесенния капиталъ да прави изучавания досежно строежъ, да предприема строежъ и т. н.? Азъ смѣтамъ, г. г. народни представители, че това не само не е пакостно, но при условията, при които ние живѣемъ, то е полезно. Достатъчно е, тѣзи, които управляватъ, когато дойде да се разрешаватъ подобни въпроси, да съумѣятъ да защитятъ интереситѣ на държавата. А тѣ ще ги защитятъ по-добре при една банка съ такава организация, въ

управителния съвет на която има представители на държавата, откожкото чрез каквото и да е друго строително дружество или банка.

Много малко се оцели постановлението на чл. 15 от договора, който определя, със каква лихва ще се дават паритѣ отъ тази банка — срѣдникъ между капиталистическия свѣтъ и нашиятъ българи, които ще иматъ нужда да залагатъ своитѣ имоти. И ако има нѣщо, което да е отъ най-голямо значение, безъ огледъ на това дали банката е държавна или частна, то е това ограничение, което е предвидено въ тоя членъ, а именно, че банката, която ще събира паритѣ отъ вѣнъ, когато ще дойде да ги раздава тукъ, въ никой случай не може да ги раздава подъ лихва по-голяма съ 2.5% надъ онази лихва, която тя ще плаща на чуждия пазаръ. Азъ бихъ желалъ отъ тѣзи, които познаватъ практически нашето банково дѣло, да ми кажатъ съ такава ли разлика въ лихвата даватъ пари нашитѣ банки, български или чуждестранни — като ги взематъ, да речемъ, съ 10% лихва, да ги даватъ максимумъ съ 12.5% лихва? Или ако ги взематъ съ 8½% кръгло, както ги взема днесъ държавата, да ги дадатъ тукъ съ 11% максимумъ? Азъ ви казахъ, че ние имаме надеждата, че тая банка съ своята организация и съ своитѣ съучастници ще може да си набави срѣдства отъ вѣнъ на много по-низка лихва. Доказателство за това е дивидентътъ, който тѣ си предвиждатъ. Не прави ли ви впечатление, че тѣ искатъ да имъ се гарантира единъ дивидентъ отъ 7%? Това си има своето значение. Азъ съмъ убеденъ, че тѣ иматъ основание, когато казватъ, че имъ стига да имъ бѣде гарантиранъ 7% дивидентъ. Това значи, че тѣ могатъ въ недалечно време да иматъ чужди капитали съ 7% и да ги раздаватъ максимумъ съ 9½%.

Но контролътъ, който ще упражнява държавата, ще се прояви и тукъ. Ако операциитъ на банката станатъ голѣми — въ което азъ съмъ убеденъ — тия 2½% максимумъ, които ние ги даваме не за друго, а за да може банката да покрива разходитѣ си, могатъ да се окажатъ много. И сигуренъ съмъ, че и тѣ това мислятъ, защото нормата за разходитѣ на подобни банки другаде е 1—1½%. Зависи отъ оборота.

Но повдигна се другъ единъ въпросъ, страшиятъ въпросъ: тая банка, която ще взема паритѣ си отъ чужбина, която ще дава на чужденцитѣ облигации въ злато, ще раздава своитѣ пари съ задължение за она, която ще получи злато, да върне злато, или равностойността на златото. И се изказа единъ голѣмъ страхъ, едно голѣмо опасение, че България може да бѣде ограбена. И нѣкои се запитаха: какво би било положението днесъ на ония длъжници къмъ Земледѣлската или къмъ Народната банка, които взеха злато, ако бѣдатъ длъжни да плащатъ днесъ злато?

Г. г. народни представители! Може ли така да се слага въпросътъ, особено, може ли така да се слага въпросътъ, когато се искатъ пари? Не. Така той е неправилно сложенъ, защото она, съ когото ще преговаряте и на когото ще искате да вземете паритѣ, ще ви се измѣне на ума и ще си отминатъ. Въпросътъ можеше да се сложи иначе, както го сложиха германцитѣ. Когато тѣхната марка изгуби всѣкаква цена, тѣ казаха: „По отношение на ипотекарнитѣ вземания, трѣбва повечко да се плати“. И приеха да се плати 15% отъ ипотекарнитѣ задължения въ злато. Ние издохме капитала на Българската земледѣлска банка и до известенъ размѣръ тоя на Българската народна банка. Право ли е когато ние, длъжницитѣ на тия банки, срещу ипотеки или срещу записи, казахме: ще ви върнемъ паритѣ въ книга? Това не е право, то не е желателно да се повтаря. Но това стана.

С. Стефановъ (д): (Смѣ се)

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Въпросътъ тукъ не е ни най-малко за смѣхъ, защото, когато ние викахме, че капиталътъ на Земледѣлската банка е изяденъ, трѣбва да се попитаме, кой го изяде. Изядохме го ние.

С. Стефановъ (д): Мене ли визирате, г. министре?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ визирамъ всѣки едно, който мисли така погрѣшно.

С. Стефановъ (д): А право ли е по арбитражитѣ да плащаме въ левове?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Увѣрявамъ Ви, че въ този случай не Ви разбирамъ — „по арбитражитѣ да плащаме въ левове“!

С. Стефановъ (д): Нѣмамъ намѣрение да Ви закачамъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Когато хората даватъ пари въ злато, тѣ трѣбва да иматъ гаранцията, че ще ги получатъ въ злато, или въ неговата равностойностъ. Но и като ги получаватъ въ злато следъ 40 години, ще получатъ ли тѣ същата равностойностъ? Я погледнете статистиката за стойността на златото като предметъ на търговия. Азъ нѣма да се розя въ цифритѣ, азъ само ще ви припомня това, което мѣждуростта народна и дългата опитностъ казватъ: „Земя купи, защото нейната ценностъ не се губи; недей държа пари, и на банки много недей върва, па и на държавата“. Стойността на златото съ течение на времето намалява и то по две причини. Първата причина е, че златото, колкото и мѣчно да се намира, пакъ расте. Виждате сега въ Америка има инфлейшнътъ, пресичане отъ златото, трудътъ е станалъ по-скѣпъ, конкурентноспособностъ американското производство нѣма, американцитѣ търсятъ да пласиратъ златото по свѣта, за да се отърватъ отъ него. Втората причина е, че съ кредитната организация отъ день на день ценността на златото се намалява. Виждате, че тази банка, която ние организираме съ капиталъ 10 милиона златни франка, който тя ще внесе на три пѣти, ще ни набави 200 милиона златни франка. Откъде ще дойдатъ тия пари? Злато ли ще внесе тукъ? Ни най-малко. Тия пари ще дойдатъ отъ кредита. Вследствие на това, че кредитътъ се множи въ свѣта и златото може би е една стотна часть и по-малко отъ кредитнитѣ операции, стойността на златото намалява. Този, който дава сега пари въ злато, следъ 40 години, при най-голяма изправностъ на длъжника, ще получи ли същото това, което дава? Ще го получи въ злато, но дали ще получи равностойността на своето злато отпреди 40 години? Той е сигуренъ, че ще получи по-малко. Това е истината и тамъ е смисълътъ на кредита за онѣзи, които го търсятъ, за да могатъ да използватъ техниката, да увеличатъ своитѣ сили съ помощта на тази техника и да дадатъ по-добри резултати въ производството.

Е добре, г. г. народни представители, я помислете въ кой стадий на стопанското развитие се намираме ние днесъ! Можемъ да кажемъ, че доскоро ние бѣхме страна на натуралната размѣна — предметъ срещу предметъ. Още има у насъ мѣстенца, където така става размѣната. По-миналата година азъ бѣхъ въ с. Казичене на гости у единъ мой приятелъ селянинъ. Вечерта, когато азъ отидохъ у него, заварихъ 10 кола, натоварени съ дърва, докарани отъ Вакарелъ. Казаха ми, че хора отъ Вакарелъ всѣка година идватъ въ тѣхното село, разтоварватъ дърва и вмѣсто тѣхъ товарятъ зеле. И тѣ си иматъ установена норма за размѣната. Не зная колко десетилѣтия или вѣкове е било тъй. Дърва срещу зеле си размѣняватъ хората. Плюсъ на това, имаше и една хубава гостба, съ питиѣ му и съ друго каквото се следра, за да се нагостятъ ония приятели отъ Вакарелъ, които веднажъ въ годината се явяватъ тамъ. Тази система още съществува у насъ. Та ние още не сме излѣзли отъ системата на паричното обращение — съ пари размѣняваме, повече не знаемъ. Влѣзли ли сме въ системата на кредита? Той е въ началото си у насъ. Зная, че до преди войната въ Англия 98% отъ смѣткитѣ се уравниваха съ кредитъ, а само 2% се уравниваха съ злато. Уравниването ставаше съ записи, съ чекове и т. н. Та ние, които се намираме въ този закѣснѣлъ стадий на стопанско развитие, лишени отъ всѣкакви парични срѣдства, ние, които трѣбва отъ вѣнъ да докарваме инвентаръ, ние, които имаме всичката възможностъ, благодарение на нашата почва, на нашия климатъ, на трудолюбието на нашето население — ще прибавя — и на неговата снестовностъ, да засилимъ нашето производство, какъ ще направимъ това безъ чуждъ капиталъ? Не е възможно. Всички мѣроприятия на г. министра на земледѣлието, които съ едни опити, биха останали ялови, ако не дойде въ помощъ ипотекарниятъ кредитъ. (Възражения отъ земледѣлицѣ)

И. п. Янчевъ (з. в): А ограничението отъ 5.000 швейцарски франка?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ тъкмо на него идвамъ, не съмъ го забравилъ. Въ законопроекта се казва, че размѣрътъ на ипотечния кредитъ срещу селскитѣ имоти не може да бѣде по-малкъ отъ 5.000 швейцарски франка. Каква часть отъ ипотекарния кредитъ ще отиде въ селото? Действително, при това ограничение нищо особено нѣма да отиде въ селото. Нашитѣ контрагенти искана да даватъ кредитъ въ селото, както даватъ въ града, безъ

ограничение, и 1.000 швейцарски франка, и по-долу, но ние натовжихме това ограничение отъ 5.000 швейцарски франка. Защо? Защото не желаемъ ипотечниятъ кредитъ да отиде въ селото ли? Съвсемъ не.

Г. Марковъ (з. в): Ще оставите селото на лихваритѣ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ние уговорихме съ нашитѣ контрагенти и друго нѣщо, което ще се прибави къмъ чл. 3 на законопроекта за организация на ипотечния кредитъ. Но защо не вмъкнахме това нѣщо по-рано? Защото сключихме договора, следъ като съставихме законопроекта за организация на ипотечния кредитъ. Въ законопроекта за организация на ипотечния кредитъ ние казахме, че ще може да се дава срещу селски имоти само кредитъ надъ 5.000 швейцарски франка.

Най-напредъ, за какво се отнася чл. 3 отъ законопроекта за организация на ипотечния кредитъ? Той се отнася до заложнитѣ облигации. И забележете, че ако има нѣкакви привилегии тая банка, то привилегиитѣ се отнасятъ, първо, и най-главно, досежно издаването на заложни облигации, второ, досежно начина за издаването на тѣзи заложни облигации и, трето, досежно това, че държавата гарантира тѣзи облигации, гарантира тѣхната служба. Въ чл. 3 отъ закона за организация на ипотечния кредитъ се казва: (Чете) „Правото за издаване заложни облигации принадлежи само на разрешенитѣ дружества за ипотеченъ кредитъ“. Въ чл. 3 отъ договора пъкъ се казва: (Чете) „Преди изтичане на 25 години отъ обнародване на тоя законъ, нѣма да се позволява образуване на ново дружество за ипотеченъ кредитъ, съставено подъ форма на дружество на заемодавци, каквото има предъ видъ чл. 2, алинея трета, отъ закона за организацията на ипотечния кредитъ“. Когато ние се задължихме спрямо тѣхъ по този чл. 3 отъ договора, отъ тѣхъ взехме задължението да се допълни чл. 3 отъ закона за организация на ипотечния кредитъ така: (Чете) „По изключение всички дружества могатъ да издаватъ по правилата, предвидени въ чл. чл. 272—276 отъ търговския законъ заложни облигации срещу ипотекирани фабрични и индустриални заведения“. Това е първото допълнение, защото тѣ не се съгласиха да даватъ ипотеченъ кредитъ за фабрични и индустриални заведения. Нашъ дългъ бѣше да предвидимъ, че ако едно дружество се образува съ целъ да дава ипотеченъ кредитъ на индустриални и фабрични заведения, да може да има същото право да издава облигации. Второто допълнение е: (Чете) „Настоящиятъ законъ не засѣга правата, които Българската земеделска банка е придобила по своя учредителенъ законъ“. А между тѣзи права е и това, че Българската земеделска банка може да издава заложни облигации.

Г. Марковъ (з. в): Съ тѣзи допълнения се обясняватъ много нѣща.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ще се обяснимъ. Нами затова сме се събрали?

Като казваме, че надъ 5 хиляди швейцарски франка ипотечни заеми може да дава банката срещу селски имоти, ние съ това искаме да запазимъ селото, което още не умѣе да си служи съ ипотекарния кредитъ. Ние искаме да го запазимъ отъ ония опасности, на които нѣкои отъ господата обрнанаха внимание. Ипотечниятъ кредитъ, като всѣки добре уреденъ кредитъ, носи известни задължения за длъжника: онова, което е определено на 6 месеци да внася, да го внася. А ние трѣбва да признаемъ, че нашата страна е малко закѣснѣла, и при най-добра воля, при най-голяма добросъвестностъ, и по други причини нашиятъ дребенъ земеделецъ не е въ положение да може да бѣде точенъ. Като искаме да запазимъ нашия дребенъ земеделецъ отъ всѣкаква евентуалностъ, казваме, че селскиятъ ипотеченъ кредитъ ще бѣде въ рѣшетѣ на Земеделската банка, а нѣма да бѣде въ рѣшетѣ на тази банка. Земеделската банка има същитѣ права, каквито има и тази, и по-голями привилегии отъ нея.

Сега се явява въпросътъ: какъ Земеделската банка ще може да намѣри пари срещу заложни облигации? Г. г. народни представители! Азъ употрѣбихъ веднѣжъ тукъ една фраза на единъ банкеръ: „Ние продаваме пари, господине, какво ще ни дадете насреща? Паритѣ сѣ за насъ стока“. Споредъ менъ, паритѣ не сѣ една отъ най-скѣпнитѣ стоки. На Земеделската банка ние търсимъ да намѣримъ заемъ. Е добре, хората, които иматъ нужда да пласиратъ своитѣ пари, я проучаха и казаха: „Ако е въпросъ за ония 140 милиона лева, които Земеделската банка е вложила срещу ипотеки, ние сме готови сега да ѝ дадемъ пари; но ако е въпросъ за всички ония записи, уредени и неуредени,

отъ всевъзможно естество, лични и кооперативни и пр. и пр., ние не сме толкова вещи въ тая работа и не можемъ да ѝ дадемъ пари“. Тогазъ ще дойдемъ до положението, държавата да сключи заемъ и да даде пари на Земеделската банка. Е добре, г. г. народни представители, азъ ви казахъ, че кредитътъ на държавата е по-слабъ отъ кредита, който може да се вземе срещу ипотека, защото държавата е обвързана съ всевъзможни задължения, нейнитѣ приходи сѣ подъ ипотека и трѣбва да търси благоволенieto на тогозъ или оногозъ, за да освободи единъ свой приходъ. При това положение кой ще даде пари на държавата? А съ заложнитѣ ипотекарни облигации ние можемъ, независими отъ никого, да намѣримъ пари. Е добре, за мене е установено, че Земеделската банка, за която се говори въ единъ членъ на самия договоръ, че въ повечето населени мѣста, съ своитѣ клонове, ще бѣде агентъ на ипотекарната банка — тъй като последната не ще има смѣтка да издържа такива — ще има право да третира съ ипотекарната банка за спогодби. Най-послед голѣмиятъ интересъ на г. г. контрагентитѣ не се състои въ печалбата отъ капитала имъ, вложень въ ипотекарната банка, а се състои въ емисиитѣ на облигациитѣ въ чужбина. Този тѣхенъ голѣмъ интересъ ще ги кара да търсятъ и Земеделската банка и другъ, ако има, но особено Земеделската банка, която ще има същитѣ права и привилегии по своитѣ вземания като тѣхъ, за да пласиратъ облигациитѣ ѝ на същитѣ условия, както ще пласиратъ и своитѣ. Това е истината. Този мостъ, който правимъ за най-ценнитѣ къщи въ България — или, както каза единъ, за къщитѣ отъ ул. „Лега“, които щѣли да се продадатъ въ Америка — ние ще го правимъ и за селото, но не за да се продаватъ. Ако е въпросъ да се продаватъ, кое частно дружество, кой капиталистъ сѣ спрѣни да дадатъ пари срещу залогъ на имотъ? Нито до сега сѣ били спирани, нито сега се спиратъ съ тѣзи законопроекти. Всѣки единъ, независимо отъ законопроекта за организация на ипотечния кредитъ, независимо отъ договора за учредяване на ипотекарната банка, има и ще има право да използва постановленията на съществуващия законъ за привилегиитѣ и ипотекитѣ, споредъ който ще може да раздава ипотекаренъ кредитъ, само че нѣма да има известни права и привилегии, които се даватъ по тия два законопроекта, а именно — не може да издава облигации, които да бѣдатъ гарантирани въ погашенията и лихвитѣ отъ държавата и т. н. Така стои въпросътъ.

Но паче чаяние, ако би се случило Земеделската банка да не може да пласира по този начинъ своитѣ заложни облигации и да не можемъ ние чрезъ нея да раздаваме селски ипотекаренъ кредитъ? Г. г. народни представители! Ако има нѣщо, за което ние се борихме, на второ мѣсто, то е това, че не искахме да допуснемъ контрагентитѣ въ селото. Първиятъ въпросъ бѣше за 2½%, като максимумъ надъ коштуемата имъ лихва. Второто бѣ това, че тѣ искатъ да отидатъ въ селото.

Г. Марковъ (з. в): Нѣма ли нѣкоя врата за комисии, за увеличаване на тѣзи 2½% и т. н.? Обикновено, като правимъ заеми, знаемъ, че отъ 16—18% ставатъ 40%.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: А сега, г. Марковъ, като чу за 2½%, казва: нѣма ли врата за нѣкакви си комисии?

Г. Марковъ (з. в): Нѣма ли врата, чрезъ която може да се увеличи тоя процентъ?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Никаква врата нѣма, напротивъ, много ясно е.

Г. Марковъ (з. в): Добре е да го кажете, защото утре ще Ви държатъ отговорни.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: И тъй, г. г. народни представители, съ тѣзи два законопроекта, които представляватъ отъ себе си едно проучване на положението въ продължение на цѣла година, правителството смѣта, че пристѣпва къмъ разрешаването на единъ отъ най-важнитѣ въпроси за повдигането на нашето стопанство. А, споредъ мене, нѣма по-важенъ въпросъ отъ този.

Г. г. народни представители! Нѣма нужда повече да се спирамъ надълго и широко по тъй яснитѣ положения и въ единия законопроектъ, който приехте на първо четене, и въ другия законопроектъ, който предстои да го

гласувате на първо четене. Законопроектът ще отиде въ комисията и тамъ ще се разберемъ.

Г. Желъзковъ (раб): Г. Ляпчевъ! Защо не си запазихте правото да откупите акциитъ преди изтичане на срока, а не само въ опредѣлено време?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Ще Ви отговоря и на този въпросъ. Много просто. Хората казватъ: „Или имаме едно учреждение, което знаемъ докога ще съществува и ще работи, или го нѣмаме; въ неизвестностъ ние не желаемъ да работимъ“. Какъ вие си представявате, можете ли да намѣрите единъ добросъвѣстенъ контрагентъ, който да бѣде подъ вашитъ удари всѣки моментъ, комуто всѣки моментъ да можете да кажете: „Азъ откупувамъ вашитъ акции и ви казвамъ сигуритъ“. Това е невъзможно, г-да. Съ това може да се съгласи само единъ контрагентъ, който е недобросъвѣстенъ, който отъ рано е обмислялъ, че той ще ни оцети, а не единъ, който иска да работи солидно.

К. Томовъ (з): А банката има ли право да ликвидира въ всѣки моментъ?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. Томовъ! Тя има право да ликвидира, но ние сме убедени, че тя нѣма да ликвидира, и ви казахъ защо.

К. Томовъ (з): То е другъ въпросъ. Но питамъ има ли това право?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Всѣки договоръ има две страни. Ние въ този случай даваме известни аванси на единъ чуждъ манталитетъ презъ океана, който искаме да го накараме да внесе пари у насъ. Естествено, ние държимъ смѣтка за такива работи.

И. п. Янчевъ (з. в): Г. Ляпчевъ! Нѣма ли опасностъ, тия чужди фирми, които даватъ капитали за ипотекарната банка — понеже правителството си запазва единъ срокъ отъ нѣколко години, следъ който има право да откупи тѣхнитъ акции — да оказатъ всичкото си влияние въ странство, за да попрѣчатъ за сключването на единъ държавенъ заемъ отъ страна на България, за да могатъ по такъвъ начинъ да си останатъ господари въ тая банка?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Азъ благодаря на г. Янчева, дето ми дава възможностъ да задоволя любопитството, и то основателно, на народното представителство.

К. Томовъ (з): То е интересъ, а не любопитство.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Азъ не го разбирамъ въ лошъ смисълъ. — Да задоволя, казвамъ, любознателността на народното представителство . . .

К. Томовъ (з): Нуждата отъ освѣтление.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: . . . и по тая въпросъ, който сега е актуеленъ — за държавния заемъ. Азъ ви казахъ оня денъ, че е желателно тия два законопроекта по-скоро да се разгледатъ, и, навѣрно, това дава поводъ на нѣкои да мислятъ, че трѣбва да има нѣкаква връзка между тия законопроекта и сключването на държавния заемъ. Безспорно, има връзка. Коя е тая връзка?

Държавенъ заемъ искаме, но нищо на свѣта азъ не искамъ на всѣка цена. Тая уговорка важи за менъ: всичко, каквото искамъ, искамъ го съ смѣтка. Та, държавенъ заемъ на всѣка цена азъ не мога да сключвамъ; ще го сключвамъ, като си направя добре смѣтката. Вие всички, по поводъ на този законопроектъ, засвидетелствувахте манталитета на българския народъ — че той не може да допусне учредяването тукъ на банки, да иматъ тѣ връзка съ неговото имотно състояние, особено когато имъ се даватъ привилегии отъ държавата, които да даватъ тонъ на българското стопанство, освенъ ако тѣ не сж напълно въ български, и то държавни рѣще. Е добре, азъ съмъ го заявявалъ това, не като мое разбиране, не като мое вироглавство, а то е единъ манталитетъ, който и вие всички проявихте въ тия дебати.

Азъ не зная докъде сж стигнали преговоритъ, които днесъ се водятъ за сключването на единъ държавенъ заемъ, но азъ поне нѣма да го сключа на всѣка цена, защото считамъ, че всичко трѣбва да става съ смѣтка.

Тия законопроекта сж свързани, безспорно, съ всѣкакво финансово мѣроприятие на държавата, разбира се — и съ бѣдещия държавенъ заемъ. Ами че какво ще изгуби нашата държава, ако се запаси съ едно такова учреждение? Нѣма ли то да бѣде за зоръ-заманъ? Безспорно, ще бѣде. И азъ имамъ основания да бързамъ. Не че това учреждение може да повлияе да ни се даде или да не ни се даде държавенъ заемъ, но то, безспорно, ще подпомогне съ кредитъ си до известна степенъ нашето стопанство.

Ето и по това съображение дори азъ моля народното представителство да гласува на първо четене и този законопроектъ и да го прати за разглеждане, както казахъ и по-миналия пътъ, отъ дветъ комисии — тази по Министерството на финанситъ, и онази по Министерството на правосъдието — защото и въ двата законопроекта има много юридически въпроси, като пожелаемъ, щото така съставната комисия да поработи по-бързо, та въ тия времена да се снабдимъ съ нѣщо и да подпомогнемъ издигането на нашето стопанство.

България има да преодолява много мъчнотии. Най-голямата мъчнотия, която тя има да преодолява, е да удовлетвори нуждата си и отъ капитали, за да може да развие своитъ сили, да използва труда на народа си, да използва отличнитъ климатически условия, да използва и крайно добрата почва, която Богъ ни е далъ. (Продължителни рѣжкопѣскания отъ сговориститъ)

Председателствуващъ А. Христовъ: Г-да! Ще пристѣпимъ къмъ гласуване.

Моля ония г. г. народни представители, които приематъ на първо четене законопроекта за одобряване на договора, сключенъ между българското правителство и Блеръ & С-ие Форенъ Корпорейшнъ, Нью-Йоркъ, и Лазардъ Брѣдърсъ & С-ие Лимитедъ, Лондонъ, за създаване на Българска ипотекарна банка, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

Моля онѣзи, които прематъ предложението да се изпрати законопроектътъ за разглеждане съвмѣстно отъ комисията по Министерството на финанситъ и комисията по Министерството на правосъдието, да вдигнатъ рѣжа. Болшинство, Събранието приема.

С. Мошановъ (д. сг) Коя, обаче, отъ комисията ще гласува?

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Тамъ ще видимъ това.

С. Мошановъ (д. сг): Това не е въпросъ, който комисията сами могатъ да решатъ. Това трѣбва да се реши отъ Събранието.

Р. Мажаровъ: Има прецедентъ — и дветъ комисии ще гласуватъ.

Председателствуващъ А. Христовъ: Пристѣпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — **Първо четене на законопроекта за насърчение на мѣстната индустрия.**

Моля г. секретаря да го прочете.

Секретарь Н. Търкалановъ (д. сг): (Прочита изцѣло законопроекта, заедно съ мотивитъ къмъ него — вж. прил. Т. I, № 6)

Ю. Ганчевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Предъ видъ важността на законопроекта и липсата на данни въ самитъ мотиви за развитието на нашата индустрия, азъ моля г. министра на търговията, промишлеността и труда — вѣрвамъ, че и народното представителство нѣма да има нищо противъ — преди дебатитъ да ни направи едно изложение. Вие ще видите отъ самия законопроектъ, че за въ бѣдеще се лишаватъ отъ покровителство редъ индустрии, а народното представителство не знае до каква степенъ е дошло тѣхното развитие — нѣма даннитъ за това — за да може спокойно да приеме този законопроектъ. Ето защо азъ моля г. министра да се съгласи да ни даде едно изложение, още повече, че утре или други денъ бюрата на търговско-индустриалнитъ камари, събрани тукъ въ София, ще се занимаватъ съ този законопроектъ; та, следъ като имаме тѣхното решение, ние ще можемъ да кажемъ нашата последна дума по внесения законопроектъ.

Още единъ пътъ моля г. министра да се съгласи да направи такава изложение, съ което ще улесни дебатитъ по законопроекта.

Министъръ Ц. Бобошевски: Съгласен съм утре да ви направя изложение.

Председателстващъ А. Христовъ: Тогава, минаваме на третата точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за амбулантната търговия.

Моля г. докладчика да го докладва.

К. Томовъ (з): и Н. Пждаревъ (д. ср): Сега ни се раздаде докладътъ на комисията.

Председателстващъ А. Христовъ: Добре. Тогава, прихващаме къмъ четвъртата точка отъ дневния редъ — първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на чл. чл. 786 и 792 отъ търговския законъ.

Понеже нѣма докладчикътъ, преминаваме къмъ точка пета отъ дневния редъ — докладъ на комисията по провърка на изборитѣ.

Ще се докладва изборътъ, произведенъ въ Трънската избирателна околия.

Има думата докладчикътъ г. Стоименъ Савовъ.

Докладчикъ С. Савовъ (д. ср): Г. г. народни представители! Ще ви докладвамъ избора, произведенъ въ Трънската избирателна околия. Ще ви прочета опредѣлението на Трънския окръженъ съдъ. (Чете)

„Следъ доклада, прокурорътъ даде следното заключение: на сѣда предстои, съгласно чл. 120 отъ избирателния законъ, да разпредѣли мандатитѣ между кандидатнитѣ листи, като има предъ видъ книжата на централното изборно бюро въ свръзка съ протокола на председателя на сѣда отъ 1 юний т. г., както и писмото на Годечкия околийски началникъ относно изчезването на дневника на Гинската избирателна секция. При това на сѣда се налага да вземе най-строги мѣрки за откриване автора по изчезването на дневника отъ казаната избирателна секция и възбуждане углавно преследване. Съдътъ, за да се произнесе, взе предъ видъ:

„1. Отъ опредѣлението на Трънския мирови съдия № 61 отъ 16 май 1927 г. е видно, че за избора за народни представители за XXII обикновено Народно събрание, произведенъ на 29 май 1927 г., за Трънската избирателна околия сѣ били приети за законно поставени и утвърдени следнитѣ кандидатни листи:

„1. Отъ страна на партията „Занаятчийскитѣ професионални политически ядра въ България“, съ оловно-пепелява бюлетина: Александъръ Антоновъ Франга, гр. София и др.

„2. Отъ страна на партията „Български земеделски народенъ съюзъ“, съ оранжева бюлетина: Миланъ Момчиловъ, с. Велковци, Брѣзнишко и др.

„3. Отъ страна на партията „Националибералната обединена“, съ свѣтло-сива бюлетина: Станиславъ М. Лазаровъ, гр. София и др.

„4. Отъ страна на партията „Български народовластнически земеделски съюзъ въ България“, съ оранжево-виолетова бюлетина: Цвѣтанъ Гиговъ, с. Ездимирци, Трънско и др.

„5. Отъ страна на партията „Демократически съговоръ“, съ розова бюлетина: Григоръ Василевъ, отъ гр. София и др.

„6. Отъ страна на партията „Работническа“, съ сребърна бюлетина отъ дветѣ страни на листа: Славчо Стояновъ, отъ гр. Трънъ и др.

„7. Отъ страна на партията „Народнолиберална Стамболова и независима националиберална партия“, съ пепелява бюлетина: Симеонъ Гуровъ Календаровъ, гр. София.

„8. Отъ страна на партията „Радикална“, съ кремава бюлетина: Михаилъ Календаровъ, гр. София и др.

„II. Отъ протокола на централното бюро за Трънската избирателна околия отъ 30 май 1927 г. е видно, че броятъ на записанитѣ избиратели въ околията е 21.764; броятъ на гласоподавалитѣ избиратели е 16.583; броятъ на действителнитѣ бюлетини е 16.275; броятъ на действителнитѣ бюлетини и празни пликове е 301.

„Броятъ на действителнитѣ бюлетини, подадени за всѣка листа по отдѣлно:

„а) Листата на Демократическия съговоръ — 7.466 гласа;

„б) Листата на Занаятчийскитѣ и пр. ядра въ България 3.518 гласа;

„в) Листата на Българския земеделски народенъ съюзъ 3.983 гласа;

„г) Листата на Националибералната обединена партия 376 гласа;

„д) Листата на Българския народовластнически земеделски съюзъ въ България — 4 гласа;

„е) Листата на Работническата партия — 298 гласа;

„ж) Листата на Народнолибералната Стамболова и независима Националиберална партия — 178 гласа, и

„з) Листата на Радикалната партия — 453 гласа.

„III. Провѣрени тия данни по дневницитѣ на секциитѣ къмъ дѣлото, трѣбва да претърпятъ следната корекция:

„Общиятъ брой на действителнитѣ бюлетини трѣбва да бѣде 16.271, а не 16.275, защото действителнитѣ бюлетини на Трънската градска секция сѣ 438, а не 439, и действителнитѣ бюлетини на Калотинската секция сѣ 560, а не 563. Като се намалятъ съ 4 гласа, оставатъ 16.271 действителни бюлетини. Действителнитѣ бюлетини на Демократическия съговоръ за Трънската градска секция сѣ 214, а не 216, и ония на Калотинската селска секция сѣ 241, а не 244. Следователно, като се намалятъ съ 5 гласовѣта на Сговора, оставатъ действителни гласове 7.461.

„IV. Отъ избирателния списъкъ на Гинската селска община е видно, че сѣ гласували 324 избиратели, а отъ протокола на Централното бюро отъ 31 май 1927 г. е видно, че, като преброили, действителнитѣ бюлетини сѣ били 309, следователно, като се прибавятъ къмъ 16.271, ще имаме всичко 16.580 действителни бюлетини.

„Отъ протокола на председателя на сѣда, съ дата 1 юний 1927 г., е видно, че листата на Българския земеделски народенъ съюзъ е получила 164 гласа, а оная на Демократическия съговоръ — 145 гласа, които като се прибавятъ къмъ констатираниитѣ по-горе гласове, ще имаме: гласове на Демократическия съговоръ всичко 7.606; гласове на Българския народенъ земеделски съюзъ — 4.147. Като се раздѣли броятъ на действителнитѣ бюлетини 16.580 на 4, ще имаме 4.145 изборенъ дѣлителъ. Като се постави съгласно чл. 120 отъ избирателния законъ, ще намѣримъ, че на Българския земеделски народенъ съюзъ ще се даде единъ мандатъ, понеже влизатъ гласовѣта му въ дѣлителя, а останалитѣ три мандата ще се дадатъ на Демократическия съговоръ. Следователно, ще следва да се провъзгласятъ за избрани, както следва:

„Отъ Демократическия съговоръ: 1) Григоръ Василевъ; 2) Герасимъ Ангеловъ Величковъ; 3) Емануилъ Начевъ, а за подгласници: 1) Георги К. Кафеджийски; 2) Димитъръ И. Поповъ и 3) Наумъ Николовъ.

„Отъ Българския земеделски народенъ съюзъ — Миланъ Момчиловъ, а за подгласници: 1) Борисъ Георгиевъ Николовъ; 2) Лона Гуровъ; 3) Петъръ П. Еленковъ; 4) Аврамъ Цоневъ и 5) Тома А. Восковарджиевъ.

„Другитѣ листи не достигатъ дѣлителя и не получаватъ мандатъ.

„5. Отъ писмото на Годечкия околийски началникъ, подъ № 2194 отъ 1 юний 1927 г., е видно, че дневникътъ на Гинската избирателна секция е билъ пратенъ заедно съ изборнитѣ книжа, а вториятъ екземпляръ не се е оказалъ налице въ общинското управление на с. Гинци, защото общинската канцелария била пренесена въ друго ново здание, и архивата не била подредена, за да може да се намѣри. Централното бюро въ протокола си отъ 31 май 1927 г. констатира, че дневникътъ на Гинската избирателна секция не се е оказалъ при книжата, следователно, изчезналъ е и той.

„При това положение ще следва да се възложи на прокурорския надзоръ при Софийския окръженъ съдъ да издари виновницитѣ за изгубването на въпроснитѣ дневници, като му се изпрати въ преписъ извлѣчение отъ настоящето опредѣление.

„Водимъ отъ горнитѣ съображения и съгласно чл. чл. 120 и 123 отъ избирателния законъ, опредѣли:

„I. Провъзгласява за избрани народни представители за XXII-то обикновено Народно събрание следнитѣ кандидати:

1. Отъ листата на Демократическия съговоръ:

- а) Григоръ Василевъ отъ гр. София;
- б) Герасимъ Ангеловъ Величковъ отъ гр. София;
- в) Емануилъ Начевъ отъ гр. София, а за подгласници: а) Георги К. Кафеджийски отъ Брѣзникъ;
- б) Димитъръ И. Поповъ отъ с. Горна Мелна, Трънско;
- в) Наумъ Николовъ отъ с. Мещица, Брѣзнишко;
2. Отъ листата на Българския земеделски народенъ съюзъ:

а) Миланъ Момчиловъ отъ с. Велковци, Брѣзнишко, а за подгласници:

- а) Борисъ Георгиевъ Николовъ отъ гр. София;
- б) Лона Гуровъ отъ с. Зелени-градъ, Трънско;
- в) Петъръ П. Еленковъ отъ гр. София;
- г) Аврамъ Цоневъ отъ гр. Трънъ;
- д) Тома А. Восковарджиевъ отъ гр. Трънъ.

„II. Прелисъ отъ настоящето опредѣление да се изпрати на Софийския окръженъ управителъ, за да го разгласи въ всичкитѣ общини на окръга.

„III. Прелисъ-извлѣчение отъ настоящето опредѣление да се изпрати на прокурора при Софийския окръженъ съдъ за по-нататъшно разпореждане“.

Отъ направеното разследване се констатираше, че протоколътъ на Гинската община е билъ намѣренъ отъ следственитѣ власти и се изпрати тукъ въ изборната комисия. Съ това въпросътъ, който се повдига въ контестацията за изгубени гласове, се приключва.

Мнението на комисията е изборътъ да се утвърди.

(Председателското мѣсто се заема отъ председателя)

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Емануилъ Начевъ.

Е. Начевъ (д. сг): Г. г. народни представители! По избора въ Трънската избирателна околия, който сега се докладава, има подадено едно заявление, съ което се иска да се провѣрятъ бюлетинитѣ. Това заявление г. докладчикътъ не го прочете. Вие чухте, че дѣлителятъ въ тази околия е 4.445 и че четвъртиятъ избранъ кандидатъ е получилъ 4.447 гласа — съ два гласа е надъ дѣлителя и е провъзгласенъ за избранъ. Ако стане провѣрка на бюлетинитѣ, ще се види, че нито избраниятъ е сигуренъ, нито пропадналиятъ е несигуренъ.

Азъ моля да се прочете подаденото заявление, което е приложено къмъ изборнитѣ книжа, и да стане провѣрка на бюлетинитѣ. Увѣренъ съмъ, че следъ тази провѣрка, резултатътъ нѣма да бѣде сѣщиятъ. Азъ моля г. докладчика да прочете това заявление.

Докладчикъ С. Савовъ (д. сг): Вѣрно е, че сѣ подадени две контестації: едната отъ Александъръ Антоновъ Франга и другата отъ Миланъ Момчиловъ. Тѣзи контестації се прочетоха въ комисията. Базиратъ се на тѣзи гласове, за които говори уважаемиятъ г. Емануилъ Начевъ, защото е нѣмало протокола съ изгубенитѣ бюлетини. Обаче нареденото следствие е намѣрило протокола, и сѣдията-следователъ при Софийския окръженъ съдъ, IV участъкъ, више следното писмо № 896 отъ 11 ноемврий 1927 г. до началника на канцеларията при Народното събрание: (Чете) „Изпращамъ Ви, г. началникъ, тукъ приложени единъ дневникъ и преброителенъ листъ на Гинската секция, Годечка околия, за произведения изборъ за народни представители на 29 май 1927 г., за да бѣде приложенъ къмъ съставнитѣ книжа по изборното дѣло на Трънската колегия, находящи се въ Народното събрание.

„Въпроснитѣ дневникъ и преброителенъ листъ, оставени въ общинското управление, като двойни екземпляри, бѣха укрити едновременно съ унищожаването на другия дневникъ и преброителенъ листъ, изпратени за Трънския окръженъ съдъ. Следъ намирането имъ и послужване по следствено дѣло № 127/927 г., изпращамъ ги въ Народното събрание, понеже тамъ липсватъ тия книжа“.

Е. Начевъ (д. сг): Азъ искамъ да се прочете заявлението, съ което се иска провѣрка на бюлетинитѣ.

Докладчикъ С. Савовъ (д. сг): Нѣма защо да го прочита; нѣма значение. Спорътъ е по избора, произведенъ въ Гинци, където сѣ били загубени изборнитѣ книжа.

Комисията намира контестацията за несериозна и реши да не ги докладвамъ.

Е. Начевъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ питамъ г. докладчика, кога Народното събрание ще реши да провѣри бюлетинитѣ, така както повелява избирателниятъ законъ, и какъ трѣбва да се постѣпи въ настоящия случай, когато изборътъ се губи само съ два гласа? Комисията по провѣрка на изборитѣ трѣбва да обърне внимание на тази контестація, съ която се иска да стане провѣрка на бюлетинитѣ.

Председателътъ: Които приематъ избора въ Трънската околия за правилно произведенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата докладчикътъ г. Александъръ Хитриловъ.

Ще се докладва изборътъ, произведенъ въ Бѣлоградчишката избирателна околия.

Докладчикъ А. Хитриловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Въ Бѣлоградчишката избирателна околия сѣ записани 12.147 избиратели, отъ които сѣ гласоподавали 10.719.

Има подадени действителни бюлетини 10.443 и недействителни — 276.

Състезавали сѣ се листитѣ на Демократическия сговоръ, на Българския земеделски народенъ съюзъ, на Занаятчийскитѣ професионални просвѣтни политически ядра и пр. Листата на Демократическия сговоръ е получила 4.992 гласа, тази на Българския земеделски народенъ съюзъ — 4.844, тази на занаятчийскитѣ професионални просвѣтни политически ядра — 605.

Сѣдътъ е провъзгласилъ за избрани отъ листата на Демократическия сговоръ Трифунъ Ерменковъ и отъ листата на Българския земеделски народенъ съюзъ Славчо Дръновски.

По този изборъ има подадена една контестація отъ кандидата за народенъ представител Хараламби Ладозовъ отъ Бѣлоградчикъ, въ която се казва, че въ общинитѣ Ружинска, Праужденска, Срѣдогривска и Долно-Ломска избирателитѣ сѣ гласоподавали по избирателнитѣ списъци за 1927 г. Обаче отъ провѣрката се установи, че само въ Ружинската секция е станало това.

По-нататъкъ въ контестацията се казва, че сѣ гласоподавали избиратели, които сѣ нѣмали право да гласоподаватъ, обаче нѣма посочени конкретни случаи.

Комисията смѣтна, че изборътъ е правилно произведенъ и е на мнение да се утвърди.

Председателътъ: Понеже никой не иска думата, ще гласуваме.

Които приематъ избора въ Бѣлоградчишката избирателна околия за правилно произведенъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Има думата докладчикътъ г. Борисъ Павловъ.

Ще се докладва изборътъ, произведенъ въ Габровската околия.

Докладчикъ Б. Павловъ (д): Г. г. народни представители! При произвеждане на избора въ Габровската избирателна околия сѣ гласоподавали 7.554 избиратели. Подадени сѣ 7.460 действителни и 94 недействителни бюлетини.

Състезавали сѣ се всичко три кандидатни листи: на Демократическия сговоръ, на Занаятчийскитѣ професионални просвѣтни политически ядра и на Българския земеделски народенъ съюзъ. Листата на Демократическия сговоръ е получила 2.716 гласа, тази на Занаятчийскитѣ професионални просвѣтни политически ядра — 3.859 и тази на Българския земеделски народенъ съюзъ — 685.

Понеже изборниятъ дѣлитель е 3.730, следва да се дадатъ и двата мандата на листата на занаятчийтѣ. Затова сѣдътъ въ своето опредѣление е провъзгласилъ за избрани Станко Панайотовъ и Досю Негениновъ, а за допълнителни народни представители Деню Димовъ и Дочо Ст. Жигловъ.

Противъ тоя изборъ сѣ подадени нѣколко контестації отъ Симеонъ Топузановъ и отъ др., които въ края на краищата сѣ слѣти въ една, подадена до Народното събрание отъ контестатора Симеонъ Топузановъ. Въ тази си контестація контестаторътъ повдига преди всичко въпроса, какво агитаторитѣ на Занаятчийската листа били агитирали по такъвъ начинъ, че изнудвали волята на гласоподавателитѣ, че изборътъ е нередовенъ и затова, защото бюлетинитѣ, съ които е гласувано, имали различенъ цвѣтъ и различни размѣри. Независимо отъ това, главното оплакване на контестатора се състои въ туй, че по-големата частъ отъ списъцитѣ на селскитѣ общини не били приготвени по предвидения въ избирателния законъ начинъ, т. е., че не били утвърдени отъ общинскитѣ съвети и не били публикувани и разгласени всрѣдъ населението, за да може то да направи своитѣ възражения, съгласно избирателния законъ.

Комисията по провѣрка на изборитѣ се занима съ тая контестація, намѣри я за неоснователна и реши да моли Народното събрание изборътъ да бѣде утвърденъ, като редовенъ.

Комисията намѣри, както цвѣта на бюлетинитѣ за еднакъвъ, така и размѣра имъ. Ако има нѣкакво различие, то е съвсемъ малко, несъществено за случая, и е резултатъ отъ резането на бюлетинитѣ отъ различни печатари.

Що се отнася до оплакването за нередовността на списъцитѣ, комисията намѣри и него за неоснователно, защото, макаръ списъцитѣ, въ по-големата си частъ, да не сѣ минали презъ оная процедура, предвидена отъ избирателния законъ, контестаторътъ не сочи да сѣ гласували лица, които нѣматъ право да гласуватъ. Съ изключение на 5 души непълнолѣтни, всички които сѣ гласували иматъ право да гласуватъ, а тия петъ души не играятъ абсолютно никаква роль за измѣнение на резултата.

Мисленето на комисията, прочее, е да се утвърди изборът.

Председателят: Моля, които приемат за редовен избор, произведен в Габровската избирателна околия, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Друг избор за докладване няма.

Пристъпваме към точка 6 от дневния ред — доклад за прошетарната комисия.

Има думата докладчикът г. Хинек Майер.

Ще се докладва по списък I пореден № 19.

Докладчик Х. Майер (д. сг): Уважаемо събрание! Подадена е молба от Ставри Димитров, настояник на малолѣтния Асенъ Хр. М. Гендовъ, отъ гр. Анхиало, съ която съобщава, че покойниятъ му баща, горски стражаръ, презъ 1915 г. билъ свиканъ подъ знамената и убитъ въ едно сражение. Понеже известието за убийството на баща му на бойното поле пристигнало късно, то неговата майка продължавала да получава заплатата на мъжа си, докато станала известна неговата смъртъ. Презъ това време тя е получила всичко 1.132 л. 32 ст. Впоследствие ѝ е дадена пенсия за нея и за малолѣтното ѝ дете Асенъ Хр. Гендовъ, отъ която ѝ сѣ били удържани като запоръ срещу надвзетата сума отъ заплатата на мъжа ѝ 350 л. Тя се е поминала и малолѣтното ѝ дете остава да дължи 783 л. 32 ст., която сума настояникътъ на Асенъ Хр. Гендовъ — Ставри Димитровъ — моли Народното събрание да се опрости, тъй като детето е крайно бѣдно, за което има и нуждното свидетелство.

Министерството на финанситѣ е дало съгласието си да се опрости тая сума на малолѣтния Асенъ Хр. Гендовъ отъ 783 л. 32 ст.

Прошетарната комисия, като взе предъ видъ всичко, реши да се опрости на малолѣтния Асенъ Хр. Гендовъ, отъ гр. Анхиало, сумата 783 л. 32 ст., неправилно получена заплатата на покойния му баща, Христо М. Гендовъ, и моли Народното събрание да се съгласи да се опрости тая сума на въпросното лице.

Председателят: Моля, които приематъ решението на прошетарната комисия да се опрости на малолѣтния Асенъ Хр. Гендовъ, отъ гр. Анхиало, сумата 783 л. 32 ст., неправилно получена заплатата на покойния му баща Христо М. Гендовъ, като държавенъ горски стражаръ при Анхиалското лѣсничейство презъ време на войната, когато той е билъ убитъ, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик Х. Майер (д. сг): Ще докладвамъ по списък I пореденъ № 20. Постѣпила е молба отъ Мария Стоянова Дринова, отъ гр. София, отъ нейно име и отъ името на малолѣтнитѣ ѝ деца сирачета.

Народното събрание въ заседанието си на 13 мартъ 1925 г. опредѣлило на тази госпожа една народна пенсия въ размѣръ на 800 л. месечно. Дирекцията на държавнитѣ дългове настоява въ туй решение на Народното събрание да се вмъкне постановлението, че въ случай, че Мария Стоянова Дринова умре или се ожени, всѣко отъ малолѣтнитѣ ѝ деца да получава по 200 л. месечно.

Комисията взе решение въ сѣщия смисълъ.

Председателят: Които сѣ съгласни съ решението на комисията да се отпусне на Мария Стоянова Дринова, отъ гр. София, и на малолѣтнитѣ ѝ деца Людмилъ и Мина Ст. Дринови народна пенсия по 800 л. месечно, която се прекратява въ случай на смъртъ или встъпване въ бракъ на Мария Ст. Дринова, следъ което всѣко отъ децата да получава по 200 л. месечно до пълнолѣтието си, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик Х. Майер (д. сг): Ще докладвамъ по сѣщия списък пореденъ № 25. — Димитър Великовъ Годжановъ, отъ с. Вакъвъ, Елховска околия, е подалъ молба, въ която излага следното. Като войникъ отъ 7. артилерийски полкъ ослѣпѣлъ въ време на службата. Надлежната военна комисия, която го е прегледала, е намѣрила, че страда отъ катаръ на очитѣ, че абсолютно нищо не вижда, и че трѣбва да му се опредѣли законна пенсия. Обаче Върховниятъ медицински съветъ отказва да признае правото на пенсия на този войникъ, защото нѣмало никакви доказателства, че той билъ ослѣпѣлъ по поводъ на службата, макаръ че е доказано и установено, че е ослѣпѣлъ въ време на службата. Димитър Великовъ Годжановъ моли да му се даде една помощъ.

Министерството на финанситѣ предостави на Народното събрание да се произнесе по този въпросъ.

Комисията е решила да не помолѣ да отпуснете на Димитъръ Великовъ Годжановъ еднократна държавна помощъ въ размѣръ на 10.000 л. Човѣкътъ е абсолютно неспособенъ за никаква работа.

Председателят: Които сѣ съгласни съ решението на комисията да се отпусне на Димитъръ Великовъ Годжановъ, отъ с. Вакъвъ, Елховска околия, еднократна помощъ въ размѣръ на 10.000 л., моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Ще се докладва по сѣщия списък пореденъ № 26.

Докладчик Х. Майер (д. сг): Мюсюлманската вѣроизповедна община въ гр. Хасково моли за следующето. XIII-то обикновено Народно събрание въ заседанието си на 30 януарий 1907 г. е отстъпило на българското училищно настоятелство въ гр. Хасково турската джамия. Излѣзълъ е за това и указъ, който е билъ обнародванъ въ „Държавенъ вестникъ“. Обаче тѣзи г-да, като турци, вѣроятно не сѣ прочели „Държавенъ вестникъ“ и не сѣ знаели за тази работа. Едвамъ презъ 1924 г. българското училищно настоятелство е взело изпълнителенъ листъ и е било въведено въ владение на джамията. Въ сѣщата 1924 г., на 29 февруарий, турцитѣ искатъ да се отмѣни това решение на Народното събрание и да имъ се възвърне джамията, защото Народното събрание нѣмало право да разполага съ частнитѣ имоти на общината, а имало право да разполага съ държавнитѣ имоти.

Запитано по този поводъ Министерството на земледѣлието, то дава мнение да се отмѣни решението на Народното събрание отъ 30 януарий 1907 г. и последвалитѣ отъ него указъ, защото имотътъ не е държавенъ, а е частенъ, та не може Народното събрание да разполага съ него.

Председателят: Които сѣ съгласни да се отмѣни решението на XIII-то обикновено Народно събрание, IV-та редовна сесия, взето въ 69-то му заседание, държано на 30 януарий 1907 г., съ което се отстъпва на българското училищно настоятелство въ гр. Хасково джамията „Джами-Джадитъ“, като последната остане и за въ бъдеще притежание на мюсюлманската вѣроизповѣдна община въ сѣщия градъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Ще се докладва по сѣщия списък пореденъ № 27.

Докладчик Х. Майер (д. сг): Подадено е заявление отъ Теодорица п. Николова, отъ София, 39 години учителствувала въ Македония, а по настоящемъ съвършено естипана. Споредъ медицинското свидетелство, отъ 10 декемврий 1923 г. — забележете, това сѣ стари работи, може тази просителка да е умрѣла — страда отъ Myocarditis et Inter — Catarrhus chronicus. Била е уволнена.

Министерството на финанситѣ, като взема предъ видъ, че тази жена е абсолютно неспособна за никаква печалба и че е слугувала на народа чрезъ 39-годишното си служене, като учителка въ Македония, е съгласно да ѝ се отпусне една еднократна помощъ отъ 10.000 л.

Моля почитаемото събрание да приеме решението на комисията.

Министър-председател А. Ляпчев: Да, ако е жива, за да не отиде отпуснатата помощъ на наследницитѣ.

Докладчик Х. Майер (д. сг): Да, ако е жива.

Председателят: Които сѣ съгласни да се отпусне на Теодорица п. Николова, живуща въ гр. София, еднократна държавна помощъ въ размѣръ на 10.000 л., моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Ще се докладва по сѣщия списък пореденъ № 28.

Докладчик Х. Майер (д. сг): Киро Неновъ, отъ Варна, бившъ прокуроръ и бившъ трети варненски мирови съдия, изпълнявалъ нотариална служба въ Варна, ималъ за писаръ Стефанъ Недѣлчевъ, когато, поради многото своя работа, е натоварилъ да събира бериитѣ по нотариалнитѣ дѣла. Този господинъ е злоупотрѣбилъ, чрезъ фалшифициране записанитѣ суми въ протоколитѣ, сумата 10.063 л. Било е заведено углавно дѣло противъ него, и той е билъ осѣденъ, обаче, Киро Неновъ, бившиятъ мирови съдия,

е бил осъден, като отговорник, да плати тази сума отъ 10.063 л. съ 10% лихва, всичко 17.000 л. Това е било въ 1924 г. Днес, следъ като отъ заплатата му сѣ били правени удъръжки, той остава задълженъ къмъ съкровището съ сума 3.192 л. 78 ст. Понеже е свършено безмотенъ и уволненъ отъ служба, той моли да му се опрости тази сума. Министерството на финанситѣ е съгласно.

Комисията е на мнение да ви препорѣча, ако тази сума отъ 3.192 л. 78 ст. не е още изплатена, да му се опрости.

Р. Василевъ (д. сг): Той е вече покойникъ.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Господъ го е простилъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Значи, тази сума е несъбираема.

Председателъ А. Цанковъ: Които сѣ съгласни да се опрости на Киро Неновъ, прокуроръ при Варненския окръженъ сѣдъ, сумата 3.192 л. 78 ст., остатъкъ отъ злоупотребена сума отъ писаря Стефанъ Недѣлчевъ при трето Варненско мирово сѣдилище, за която сума същиятъ К. Неновъ е задълженъ въ полза на държавното съкровище съ постановление № 52 отъ 18. VI. 1921 г. и № 182 отъ 4. VIII. с. г. на Министерството на финанситѣ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Председателтъ: Ще се докладва по списъкъ I пореденъ № 29.

Докладчикъ Х. Майеръ (д. сг): Никола Ивановъ Дюлгеровъ, отъ Пловдивъ, подава една молба, въ която казва, че, при изчисляването на данъка му върху общия доходъ, чиновникътъ, който е събиралъ сумитѣ на отдѣлнитѣ доходи, е направилъ една грѣшка отъ 100.000 л. въ повече. Сумитѣ на отдѣлнитѣ приходи сѣ редовно изчислени. Никола Ивановъ Дюлгеровъ е призналъ, че такъвъ доходъ има, обаче не е забелязалъ навреме, че чиновникътъ е сгрѣшилъ съ 100.000 л. въ повече при сумирането на отдѣлнитѣ пера.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Какво казва Министерството на финанситѣ?

Докладчикъ Х. Майеръ (д. сг): Министерството на финанситѣ признава, че има грѣшка, . . .

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Е добре, то да внесе въпроса тукъ.

Докладчикъ Х. Майеръ (д. сг): . . . обаче, казва: понеже просителтъ не е обжалвалъ данъка, то да не му се уважава молбата за корегирание на грѣшката.

При все това прошетарната комисия е на мнение, че държавата не трѣбва да се ползува отъ една грѣшка на своя служителъ, защото това е малко така като неморално.

П. Петковъ (зан): Това не е сѣдъ.

Докладчикъ Х. Майеръ (д. сг): И забележете — какви чиновници има тамъ Господъ знае — този чиновникъ, който е давалъ сведения на министра на финанситѣ по този случай, въ своя докладъ пакъ е направилъ една грѣшка съ 1.000 л. при събирането.

Та прошетарната комисия е на мнение . . .

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Г. Майеръ! Комисията, пакъ и Народното събрание, по другъ случай, решиха, че не може по такъвъ начинъ да се процедира. Това е единъ много лошъ прецедентъ и така не зная къде ще отидемъ.

Докладчикъ Х. Майеръ (д. сг): Ваша работа; вие ще решите.

Председателтъ: Има думата г. министъръ-председателтъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. г. народни представители! Каза се това, което трѣбваше да се каже. Не съмъ противникъ да се поправятъ грѣшките, но за това Министерството на финанситѣ трѣбва да има инициативата. Ето защо азъ ще моля това прошение да се прати наново въ Министерството на финанситѣ съ нашето решение тукъ да се стори отъ негова страна възможното.

Тѣзи въпроси сѣ много сплетени. Инициативата за поправянето на такива грѣшки трѣбва да бѣде на Министерството на финанситѣ, а не на прошетарната комисия.

Н. Пѣдаревъ (д. сг): Прошетарната комисия реши по принципъ, че Народното събрание нѣма да се занимава съ тѣзи въпроси. Народното събрание трѣбва да има предъ видъ туй решение.

Председателтъ: Които приематъ предложението на г. министъръ-председателя, да се изпрати преписката наново въ Министерството на финанситѣ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Г-да! Дневниятъ редъ за утрешното заседание предлагамъ да бѣде: на първо мѣсто първо четене законопроекта за насърдчение на мѣстната индустрия и нататъкъ да следва останалиятъ дневенъ редъ.

Министъръ-председателъ А. Ляпчевъ: Г. председателю! Прибавете и законопроекта за насърдчение износа на вината на първо четене.

Председателтъ: Да. Следъ законопроекта за насърдчение на мѣстната индустрия, на второ мѣсто въ дневния редъ ще бѣде първо четене законопроекта за насърдчение износа на вината.

Които приематъ така предложениятъ дневенъ редъ за утре, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 18 ч. 35 м.)

Председателъ: **А. Ц. ЦАНКОВЪ**

Подпредседателъ: **Д. ХРИСТОВЪ**

Секретаръ: **Н. ТЪРКАЛАНОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

	Стр.		Стр.
Отпуски разрешени на народнитѣ представители: Коста Лудчевъ, Хюсеинъ х. Галибовъ, Христо Баевъ, Христо Стояновъ, Димитъръ Грънчаровъ, Кара-Али Мустафовъ, д-ръ Ц. Дяковъ, Георги Юртовъ, Милю Милевъ, Колю Кожаклиевъ и Теодосий Кънчевъ	333	М. Гендовъ, като държавенъ горски стражарь при Анхиалското лесничейство презъ време на войната	341
Питане отъ народния представител С. Яневъ къмъ министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти относително тежитѣ условия на договора, който Българската земледѣлска банка е сключила съ дружество „Тютюневъ“ за кредитирането на тютюневитѣ кооперации и пр. (Съобщение)	333	2. Дринова Мария Стоянова, отъ гр. София, за нея и за малолѣтнитѣ ѝ деца — отпуща се на Мария Стоянова Дринова, отъ гр. София, и на малолѣтнитѣ ѝ деца Людмилъ и Мина Ст. Дринови народна пенсия по 800 л. месечно, която се прекратява въ случай на смъртъ или встъпване въ бракъ на Мария Ст. Дринова, следъ което всѣко отъ децата да получава по 200 л. месечно до пълнолѣтието си	341
Предложения:		3. Годжановъ Димитъръ Великовъ, отъ с. Ваквъвъ, Елховска околия — отпуща му се еднократна държавна помощъ въ размѣръ на 10.000 л.	341
1. За запрещаване износа на меласата (Съобщение)		4. Мюсюлманската вѣроизповѣдна община въ гр. Хасково — отмѣнява се решението на XIII-то обикновено Народно събрание, IV редовна сесия, взето въ 69. заседание, държано на 30. януарий 1907 г., съ което се отстъпва на българското училищно настоятелство въ гр. Хасково джамията „Джами-Джадитъ“, като последната остане и за въ бъдеще притежание на мюсюлманската вѣроизповѣдна община въ сѣщия градъ	341
2. За одобрение XX-го постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му на 31 октомврий 1927 г., протоколъ № 23, относно продажбата на доставения земледѣлски инвентаръ отъ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти съ срѣдства отъ § 11 по бюджета на фонда „Културни мѣроприятия“ (Съобщение)	333	5. п. Николова Тодорица, отъ гр. София — отпуща ѝ се еднократна държавна помощъ въ размѣръ на 10.000 л.	341
3. За приемане на държавна служба унгарскитѣ подданици Бодроги Ференчъ и Кечкешъ Лайошъ (Съобщение)	333	6. Неновъ Киро, отъ гр. Варна — опрощава се на Киро Неновъ, прокуроръ при Варненския окръженъ сѣдъ, сумата 3.192 л. 78 ст., остатъкъ отъ злоупотрѣбена сума отъ писаря Стефанъ Недѣлчевъ при III Варненско мирово сѣдилище, за която сума сѣщиятъ К. Неновъ е задълженъ въ полза на държавното съкровище съ постановление № 52 отъ 18. юний 1921 г. и № 182 отъ 4 августъ с. г. на Министерството на финанситѣ	341
Законопроекти:		7. Дюлгеровъ Никола Ивановъ, отъ гр. Пловдивъ — моли да му се опрости данъкъ върху общия доходъ, който погрѣшно билъ изчисленъ (Преписката се изпраща въ Министерството на финанситѣ, за да направи възможното отъ негова страна)	342
1. За одобряване договора за създаване на българска ипотечарна банка (първо четене — продължение разискванията и приемане)	333	Дневенъ редъ за следующето заседание	342
2. За насърчение на мѣстната индустрия (първо четене — прочитане и отлагане разискванията)	338		
Избори — провѣрка. Провѣрка на изборитѣ, произведени въ избирателнитѣ околии:			
1. Трънската (докладване и утвърждение)	339		
2. Бѣлоградчишката (докладване и утвърждение)	340		
3. Габровска (докладване и утвърждение)	340		
Прошения отъ:			
1. Димитровъ Ставри, настойникъ на малолѣтния Асенъ Хр. М. Гендовъ, отъ гр. Анхиало — опрощава се на малолѣтния Асенъ Хр. Гендовъ, отъ гр. Анхиало, сумата 783 л. 32 ст., неправилно получена заплата на покойния му баща Христо			